

γής, δείχνοντας, κοντά στ' Άλλα, ότι ὁ διηγηματογράφος ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ κινήσει, τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ καὶ θεατρικά, μέσα σὲ σικηρὸ καθορισμένον χώρου καὶ χρόνου. Διηγήματα μὲ μῆνυμα, πού δὲν κουράζει. Γιατὶ παίρνει ἐξομολογητικὸ νόημα, στηριγμένο πάνω σὲ θέσεις καὶ ἀντιθέσεις, σὲ ἰδέες, πού ὅσο κι ἂν δὲν ἔχουν κατασταλάξει, στὴν οὐσία δὲν σ' ἀσπύρουν ν' ἀπομακρυνθεῖς. Σὲ ὑποχρεώνουν νὰ τις πλησιάσεις καὶ νὰ τις συγκρίνεις μ' ἐκείνες πού εἰς εἶδες, ἀκούσες κι ἐνωσες. Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν κρίση θὰ τὸ δώσει ὁ χρόνος πού κυλάει. Τότε πού ἡ μνήμη θὰ μπορεῖ (ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν πηγή πού τὴν τροφοδότησε, νὰ ἀφήσει, κατὰ τὴν ὥρα τῶν ἐπιλογῶν) τὴν ἀνάμνηση νὰ πεί τὸν δικό της ἀδέσμευτο λόγο, χωρὶς φόβο καὶ πάθος. Μιὰ ἐπιτυχία τοῦ Δημοσθένη κι αὐτὴ ἡ διηγηματικὴ συλλογή.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΟΥΡΙΩΤΗΣ

Μαρίας Λαμπαδαρίδου - Πόθου: «Μυστικὸ Πέρασμα».

Ἡ Μαρία Λαμπαδαρίδου - Πόθου εἶναι πολυγραφότατη συγγραφέας. Θεραπεύει δὲ καὶ πολλὰ εἶδη λόγου: ποίηση, μυθιστόρημα, διήγημα, παιδικὸ βιβλίον, δοκίμιον, θέατρο. Ἀκόμη καὶ μετάφραση.

Θεατρικὰ τῆς ἔργα ἔχουν παιχθεῖ. Ἡ ἴδια ἔχει χρησιμοποιήσει ἐκτεταμένα τὸν ραδιοφωνικὸν λόγον. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ κ. Λαμπαδαρίδου εἶναι ἀστείρευτος πηγή. Πράγματι, ἀνοίξε μέσα της μιὰ ὑπαρξιακὴ ρωγμὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ρεῖ ἀκατάπαυστα ὁ λόγος της. Ἡ πηγή αὐτὴ εἶναι τόσο ἀληθινή, καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον δὲν εἶναι πεποιημένη, ὥστε νὰ προχωρεῖ στὴν λογοτεχνικὴν της ἐκφραση μὲ μιὰ βεβαιότητα ἐνστικτωδία. Ἡ ἴδια γνωρίζει οἰκθὴν πού νὰ πατήσει μὲ ἀσφάλεια. Γι' αὐτὸ ὁ λόγος της ὅσο εἶναι ἐνταγμένος, ἄλλο τόσο εἶναι καὶ φυσικός. Πράγμα πού σημαίνει πὺς ἡ γνωριμία μὲ τὸ ἔργο τῆς κ. Μαρίας Λαμπαδαρίδου - Πόθου συνιστᾷ γνωριμία μὲ ἓνα δεδομένο τῆς ὑπαρξιακῆς. Καὶ τοῦτο δηλώνει πὺς ἡ κ. Λαμπαδαρίδου ζεῖ εὐθέως ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν της.

Μαρτυρία ὑπαρξιακῆς ἀλήθειας εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον ποιητικὸν βιβλίον τῆς κ. Λαμπαδαρίδου - Πόθου, πού τιτλοφορεῖται μὲ τὴν σημαδιακὴν φράση «Μυστικὸ Πέρασμα». Ἐδῶ βλέπουμε δια τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ λόγου τῆς κ. Λαμπαδαρίδου, ἄλλα τώρα πῶς ὁργανωμένα καὶ περισσότερο ἀποσαφηνισμένα γλωσσικῶς. Διότι τὸ ἔργο τὸ ποιητικὸν τῆς συγγραφέως μας εἶναι πρωτευόντως γλωσσικόν. Ἄμα τρέψεις τοὺς στίχους τῶν ποιημάτων της ὅπως τρέβουμε τὸ καλάμπος γιὰ νὰ βγάλουμε τὰ σπειράκια του, θὰ γεμίσει ὁ τόπος ἀπὸ λαυτέραις καὶ εὐγενεῖς καὶ χρωματιστὲς καὶ σπάνιαις λέξεσι, σὰ νὰ ἐπέσε στο ἔδαφος ὁ κατάστερος οὐρανός. Ὅπως συμβαίνει μὲ ἅλους τοὺς ὑπαρξιακοὺς ποιητὰς, ὑπάρχει μιὰ ἐμμονὴ σὲ ἓναν ὁμαθὸν λέξεων πού λειτουργοῦν ὡς σύμβολα. Θὰ σημειώσουμε τοῦτες τίς προτιμώμενες λέξεις, οἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τίς ἀδαμάντινες στήλες, πού ὄριζον τὰ χιλιόμετρα τῆς ποιητικῆς της πορείας. Χρόνος (καιρός, χιλιόμε-

τις αἰωνιότητα), ἄστρο, αἷμα, γαλάκιο, ὄσμη, σῶμα, δεισιρο, ροή, σελήνη (φεγγάρι, πανσέληνος), ἐρημιά, ἀσμή, μνήμη, θάνατος, νύχτα, ὕπνος, δάκρυ, ἄβυσσος, βυθός, νερό, θάλασσα, φῶς (ἀστραπή, λάμψη, ὄφρος), ῥόδο, χρῆσιμος, ρωγμὴ, πληγή.

Γιὰ ὅποιον ἔχει οἰκισθεῖ τὸν ποιητικὸν λόγον τῆς κ. Λαμπαδαρίδου τοῦτες οἱ λέξεις δὲν εἶναι οἱ ἀπαθείς τοῦ λεξικοῦ. Ἀντίθετα, εἶναι οἱ ἐμπαθεῖς τῆς ποιητικῆς ψυχῆς, οἱ βαριεῖς καὶ οἱ ἐλαφροῖς, οἱ χαρωπὲς καὶ οἱ πονεμένους, οἱ συγκινησιακῆς καὶ οἱ διασκεπτικῆς. Καὶ τοῦτο σημαίνει πὺς ὁ κόσμος στὸν ὁποῖο παραπέμπουν εἶναι ἐξίσου ἐμπαθῆς καὶ ἀναστατωμένος καὶ ροικός καὶ τελῶν ὑπὸ τὴν ἐσχατὴν κρίσιν.

Δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὑπαρξιακὴ τὴν κ. Λαμπαδαρίδου παρὰ κατὰ τὸ ἦμισον. Διότι τὸ δευτέρου μισὸ τὸ καταλαμβάνει ἡ κοσμολογία της. Ἐπάρχει τὸ ὑπαρξιακὸ πάθος, τὸ αἷμα τῆς πλάτης, ἡ ρωγμὴ τῆς ψυχῆς, ὁμοῦς αὐτὸ τὸ πάθος τίς περισσότερες φορές εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου ὡς τοιαύτου, καὶ ἐκ τῆς θεσεῶς της στὸν κόσμον ὡς τοιαύτου. Δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ψυχῆς σὲ σχέση μὲ ἄλλες ψυχῆς ἢ καὶ σὲ σχέση μὲ τὴν «ὕλην» τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπου ὑπάρχουν αὐτῆς οἱ σχέσεις εἶναι χωρὶς μέλλον, ἀφοῦ χάνονται μέσα στὸ — ἐν τέλει — γοητευτικὸν μυστήριον τοῦ κόσμου πού καταλάμπεται ἀπὸ ἄστρα καὶ φωταγωγεῖται ἀπὸ ἀήλιοροφές καὶ βυθίζεται μέσα στο γλαυκὸν τοῦ ἀπείρου. Εἶναι ὁμοῦς φορές πού ὁ πόνος ἀπὸ πόνος τοῦ κόσμου, γίνεται ἀτόμος πόνος τῆς ψυχῆς, ἐξισίας ἱστορικῶν περιστάσεων της. Τότε εἶναι πού ἡ σάσσα ἀπὸ ὁστική γίνεται ἀνθρώπινη. Εἶναι ὁ πόνος τοῦ χαμένου παιδιοῦ:

Δὲν μπορῶ πιά νὰ κρυφῶ μέσα στὸν ὕπνον
Φεγγίζω ὀλόκληρη...

... μιὰ
Μεγάλῃ Παρασκευῇ
"Ὅταν ἀποκαθίλωναν τὴν ψυχὴ μου
Κι ἡ νύχτα χάραξε
"Ἐνα ῥόδο μοναχικόν
Σὰν τὸ παιδί πού ἔφυγε
Γυμνόν
Στὸν ἄπᾶνον κόσμον σου
Καὶ τὸ σῶμα μου γέμισε ἄστρα.

Πρόκειται γιὰ εὐτυχισμένους στίχους, μολοντί γιὰ τὴν ἐσχατὴν δυστυχία τῆς ὑπαρξιακῆς μιλούν, μολοντί τὸ ὀδυνώμενον σῶμα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι κοσμολογικόν, γι' αὐτὸ ἀγέμισσε ἄστρα» ἀντὶ ἀγκάθια, ὅπως θὰ ἔκαμε λ.χ. ὁ Grünewald στὴ δικτὴ του Σταύρωσι. Καὶ συνεχίζει μὲ τὴν ἴδια ἐκφραστικὴ πληρότητα:

Εἶμαι ἡ μάνα τῆς Σταύρωσις ἐγὼ
Καὶ τὰ μάτια μου γεμάτα αἷμα
Ψάχνουν τὸ φῶς
Εἶμαι ἡ μάνα τοῦ μικροῦ χωρισμοῦ
Καὶ τὰ χέρια μου πληγῆς
Φέγγουν δια τὰ μυστικὰ περᾶσματα
Νὰ σὲ βρῶ
Στὸν ἄπᾶνον κόσμον σου.

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

Τ. 1514 / 1-8-90

